

Besluit

Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding wo-onderzoeksmaster Theologie & Religiewetenschappen (research) van de Universiteit van Amsterdam

Gegevens

datum	Naam instelling	: Universiteit van Amsterdam
30 april 2015	Naam opleiding	: wo-onderzoeksmaster Theologie & Religiewetenschappen (research) (120 EC)
onderwerp	Datum aanvraag	: 11 september 2014
Besluit	Variant opleiding	: voltijd
accreditatie wo-	Locatie opleiding	: Amsterdam
onderzoeksmaster	Datum hoorzitting	: 14 november 2014
Theologie &	Datum KNAW-advies	: 6 maart 2015
Religiewetenschappen	Instellingstoets kwaliteitszorg	: ja, positief besluit van 26 juni 2013
(research) van de		
Universiteit van Amsterdam		

(003285)

Beoordelingskader

ons kenmerk Beoordelingskader beperkte opleidingsbeoordeling onderzoeksmasters van 22 november 2011.
NVAO/20151293/LL

bijlagen

2

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het KNAW-advies deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden de commissie de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van de KNAW-commissie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De onderzoekgerichte masteropleiding Theologie & Religiewetenschappen is een opleiding van de Graduate School of Humanities van de Faculteit der Geesteswetenschappen waarin alle masteropleidingen van deze faculteit opgenomen zijn. De Graduate School omvat in totaal 63 masteropleidingen, gegroepeerd onder veertien brede labels. Van deze opleidingen zijn er tien onderzoeksmasters.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn opgesteld volgens de gestandaardiseerde indeling die de Faculteit der Geesteswetenschappen voor de onderzoeksmasters heeft ontworpen. In deze eindkwalificaties zijn als eerste generieke academische vaardigheden opgenomen. Ten tweede zijn in deze indeling de in beperkte mate op de discipline afgestemde eindkwalificaties benoemd. De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de verschillende onderzoeksmasters grotendeels dezelfde zijn en gericht zijn op het verwerven van academische kennis en vaardigheden op een hoog niveau. Het streven naar een

Inlichtingen

Thomas de Bruijn
+31 (0)70 312 23 63
t.debruijn@nva

Parkstraat 28 | 2514 JK | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
T + 31 (0)70 312 2300
info@nva

Pagina 2 van 9 loopbaan buiten de wetenschap is hierin minder sterk herkenbaar. Daaraan wordt wel aandacht besteed in het domeinspecifieke referentiekader.

In tegenstelling tot wat de naam van de opleiding zou doen vermoeden, is deze opleiding alleen gericht op Religiewetenschappen. Dat de naam nu nog zo is, is een overblijfsel uit het verleden. Het management van de opleiding geeft aan dat, zodra de mogelijkheid zich voordoet, de naam zal worden aangepast.

Het doel van de opleiding is de studie van de historische en hedendaagse godsdienstige praktijken, met een sterke focus op de Westerse wereld. Bij de vorige visitatie deed de visitatiecommissie enkele aanbevelingen over de focus van de opleiding. Daarop heeft de opleiding zich meer dan voorheen op de voornoemde gebieden geconcentreerd. De opleiding beoogt de studenten op te leiden in de theoretische en methodologische grondslagen van de religiewetenschappen, hen specialisaties binnen de religiewetenschappen aan te bieden (Islam in de moderne wereld, godsdienst en identiteit in de moderne wereld, godsdienst en cultureel erfgoed, Westerse esoterie) en hen vertrouwd te maken met de kennis en vaardigheden die nodig zijn om hun eigen onderzoeksprojecten tot een goed einde te brengen.

In haar informatiedossier heeft de opleiding beschreven te voldoen aan het domeinspecifieke referentiekader, dat voor de onderzoeksmaster Theologie en Religiewetenschappen is opgesteld. Ook heeft de opleiding aangetoond dat de eindkwalificaties voldoen aan de Dublin-descriptoren.

De opleiding heeft een vergelijking gemaakt met andere opleidingen op dit gebied, namelijk de Nederlandse opleidingen van de Vrije Universiteit en de Rijksuniversiteit Groningen en de opleidingen van de Universiteit van Keulen en van Rice University (Verenigde Staten). Uit deze vergelijking vloeit voort dat alleen de Amsterdamse opleiding studenten de mogelijkheid biedt zich te bekwamen op het gebied van het Westerse esoterie.

De commissie acht de doelstellingen en de eindkwalificaties van de opleiding naar behoren. De opleiding streeft in de ogen van de commissie naar het hoge niveau dat aan een onderzoeksmasteropleiding eigen zou moeten zijn. De commissie is te spreken over de keuzes die de opleiding ten aanzien van de doelstellingen heeft gemaakt.

Samenvattend komt de commissie voor standaard 1: Beoogde eindkwalificaties tot het oordeel voldoende.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Programma

De opleiding heeft in de vorm van een matrix aangetoond dat alle eindkwalificaties in het programma afgedekt zijn. Als gevolg daarvan worden de studenten in staat gesteld de beoogde eindkwalificaties te behalen.

Het programma bestaat uit twee jaren van elk 60 EC en is opgebouwd uit de verplichte core courses Methods and Theory in the Study of Religion (12 EC), Religious Experience (12 EC), en Polemics and Politics of Religious Identity (12 EC). Daarnaast volgen de studenten tutorials (in totaal 18 EC) en electives (36 EC). Tot slot zijn studenten bezig met een Research Project (12 EC) en schrijven zij hun afstudeerscriptie (18 EC).

Pagina 3 van 9 In de drie genoemde core courses die voor alle studenten van de opleiding verplicht zijn, worden de studenten onder meer vertrouwd gemaakt met de methodologie van de religiewetenschappen, de theoretische grondslagen van het vakgebied en de hoofdstromen in het wetenschappelijk debat daarbinnen. Voor de electives mogen de studenten vakken kiezen van de éénjarige masters. Ook hebben ze de mogelijkheid vakken te volgen die de Graduate School van de faculteit speciaal aanbiedt aan studenten van de onderzoeksmasters. De studenten worden aangemoedigd om vakken van de landelijke onderzoeksscholen te kiezen en zijn verplicht om in elk geval één elective daar te volgen. De faculteit heeft op hoofdlijnen omschreven wat tutorials inhouden en welke typen te onderscheiden zijn. In de tutorial is de eigen werkzaamheid van de student een stuk groter dan in core courses of electives. De studenten van deze opleiding volgen tutorials in de vorm van literatuurstudie, stage of onderzoek. Terwijl in de verplichte vakken eerder generieke onderzoeksmethoden worden behandeld, worden de studenten in de tutorials vertrouwd gemaakt met specifieke methoden die voor het onderzoek in de tutorial geschikt zijn. In de core courses, de tutorials en het afstudeerproject blijkt het hogere niveau van de onderzoeksmaster, vergeleken met het niveau van de éénjarige master.

De commissie stelt vast dat de opleiding een helder kader geeft voor de opzet van de scriptie. De faculteit heeft voor alle onderzoeksmasters de eindfase opgedeeld in een project van 12 EC en de scriptie van 18 EC. Dit heeft als oogmerk de studenten in deze fase meer betrokken te houden bij de opleiding en zodoende de vertraging aan het eind van de studie te verminderen. Of dit effect sorteert zal nog moeten blijken. Uit de gesprekken met studenten is de commissie gebleken dat de nieuwe opzet nog moet landen, maar dat in het algemeen het Research Project wel in de lijn van de scriptie ligt. De commissie ziet in deze opzet wel een equivalent voor de scriptie van 30 EC die in onderzoeksmasters regulier is. De opleiding heeft het Research Project de vorm gegeven van een onderzoeksstage waarin de studenten hun afstudeerscriptie voorbereiden.

Het didactisch concept van de opleiding heeft primair tot doel de studenten vertrouwd te maken met onderzoek. Van de studenten wordt de actieve deelname tijdens de colleges en bijeenkomsten gevraagd, onder meer in de vorm van het geven van presentaties, het voorbereiden van discussies en het organiseren van mini-conferenties waarin zij hun eigen onderzoek presenteren. Het onderwijs is kleinschalig waarbij geldt dat de studenten in nauw contact met de docent zich de leerstof eigen maken.

De docenten zorgen voor een beschrijving van hun vak waarin onder andere de leerdoelen en toetsvormen zijn vermeld. De opleiding biedt de studenten een intensieve begeleiding, ook tijdens het afstudeerproject en doet dat mede om de studieduur te beperken. Desgevraagd hebben de studenten de commissie laten weten dat zij bijzonder ingenomen zijn met de benaderbaarheid van de docenten en de ondersteuning die zij van hen ontvangen. Ook hebben de studenten gezegd een duidelijk groepsverband binnen de opleiding te ervaren. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscommissie functioneert en betrokken was bij deze aanvraag.

De opleiding moedigt de studenten aan om aan internationale conferenties en workshops deel te nemen en daar hun onderzoeksresultaten te presenteren. Dat doen zij ook regelmatig. Bovendien biedt de opleiding de studenten de gelegenheid een deel van hun studie in het buitenland te doen. De opleiding past in voorkomende gevallen het programma van de student aan om dat mogelijk te maken.

Pagina 4 van 9 De studenten worden vooral opgeleid om een promotieplaats te verwerven. Zo moedigt de opleiding hen aan om een promotievoorstel te schrijven op basis van hun afstudeerscriptie. De informatie over andere mogelijkheden op de arbeidsmarkt is beperkter.

Docenten en onderzoekscontext

Alle docenten in het kernteam van de opleiding zijn actieve onderzoekers binnen deze discipline en hebben een aanstelling als hoogleraar of universitair docent. Al deze docenten zijn ook in het bezit van de basiskwalificatie onderwijs (BKO). De opleiding stelt als eis aan docenten van buiten de kernstaf die in dit programma willen optreden, dat zij tot een gerenommeerde onderzoeksgroep behoren.

De Faculteit der Geesteswetenschappen heeft een nogal ingrijpende reorganisatie van de onderzoeksstructuur doorgevoerd. Vanaf september 2014 behoren nagenoeg alle docenten van de opleiding tot het onderzoekscluster Amsterdam School for Culture & History (ASCH). Daarvoor waren zij lid van het Instituut voor Cultuur en Geschiedenis (ICG) of van de Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA). De resultaten bij de onderzoeksvisitatie van deze instituten waren zeer goed of excellent op de verschillende criteria (ASCA: 5,5,4,5 en ICG: 5,5,5,5). Daarnaast zijn alle docenten van het kernteam verbonden aan de onderzoeksgroep Religious Dynamics and Cultural Diversity. Uit het schriftelijk materiaal leidde de commissie af dat het aantal promovendi en het aantal extern in competitie verworven onderzoeksprojecten van de kerndocenten aanzienlijk is.

Instroom en rendement

Het aantal studenten dat tot de opleiding is toegelaten, bedroeg achtereenvolgens 8 (2007), 12 (2008), 6 (2009), 8 (2010), 8 (2011) en 5 (2012). Het aantal studenten is beperkt maar neemt in de jaren 2013 en 2014 weer toe. De opleiding hanteert een strenge toelatingsprocedure. Alleen studenten die een specifieke bacheloropleiding hebben afgerond en daarbinnen minstens 24 EC aan religiewetenschappen hebben besteed, komen voor toelating in aanmerking. Van de studenten die zich aanmelden, wordt gevraagd een dossier in te leveren met onder meer een motivatiebrief, referenties en een studieplan. Studenten dienen minstens een gemiddelde van 7,5 op hun cijferlijst te hebben en binnen drie jaar te zijn afgestudeerd. Ook het cijfer voor de bachelorscriptie weegt mee. Daarnaast dienen de studenten de Engelse taal goed te beheersen. De toelatingscommissie van de opleiding beslist over de toelating. Uit de cijfers blijkt dat een beperkt aantal studenten afgewezen wordt.

Het percentage studenten dat binnen de nominale studieduur van twee jaar de opleiding afronden, is tamelijk gering en schommelt over de jaren heen tussen 13% en 63%. Het gemiddelde over de jaren 2007 tot 2012 bedraagt 42%, na drie jaar iets meer dan 60%, variërend van 38% tot 75%. De opleiding onderkent het probleem, maar ziet niet direct een oplossing hiervoor. De aanpassing van het scriptietraject biedt mogelijk een oplossing. Daarnaast heeft de faculteit het voornemen geen *cum laude* te geven, als de studieduur meer dan twee jaar heeft bedragen.

De commissie acht het programma naar behoren, zowel in termen van de afstemming op de eindkwalificaties als in termen van de inhoud daarvan. De didactiek sluit op de inhoud van het programma aan. De commissie is positief over de begeleiding van de studenten. Daarnaast waardeert de commissie het dat de opleiding veel werk maakt van de internationale dimensie. Wel zouden de studenten meer informatie moeten krijgen over mogelijkheden op de arbeidsmarkt buiten promotieplaatsen om.

Pagina 5 van 9 De commissie is zeer te spreken over de kernstaf van de opleiding die bestaat uit internationaal vooraanstaande wetenschappers. Op de terreinen van islamwetenschap en westerse esoterie is de reputatie van de opleiding groot. De onderzoeksgroep waarmee de opleiding verbonden is, is van een goede kwaliteit. Ook het aantal promovendi en extern in competitie verworven onderzoeksprojecten zijn aanzienlijk. De commissie vindt dat de opleiding gepaste eisen stelt aan docenten van buiten het kernteam die onderwijs willen verzorgen in deze opleiding.

De toelatingsprocedure van de opleiding is in de ogen van de commissie voldoende.

Samenvattend komt de commissie voor standaard 2: Onderwijsleeromgeving tot het oordeel voldoende.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De Faculteit der Geesteswetenschappen heeft een toetsbeleid opgezet dat sedert september 2012 van kracht is en nu grotendeels is geïmplementeerd. Dit toetsbeleid is ook voor deze opleiding van toepassing.

Het schrijven van de afstudeerscriptie kan pas beginnen, als de scriptiebegeleider het onderzoeksvoorstel en de titel van de scriptie heeft goedgekeurd. De begeleider en de student overleggen tijdens het traject over het werkplan en de vorderingen. De opleiding stelt hoge eisen aan de scriptie in termen van onder meer het uitgevoerde onderzoek, de methodologie, het begrip van de materie en de eigen zienswijze van de student. De opleiding staat toe dat de scriptie in een andere taal dan Engels geschreven wordt, als daarvoor overtuigende wetenschappelijke redenen zijn. De doelstellingen voor de scriptie zijn geoperationaliseerd in beoordelingscriteria. Aan de hand van deze criteria beoordelen twee beoordelaars de scriptie.

De commissie stelt vast dat alle opleidingen vallen onder een centrale examencommissie van de Graduate School of Humanities die op enige afstand opereert. Per opleiding is er een gedelegeerde die hiermee contact houdt. De examencommissie is nog bezig een regeling op te stellen voor de aanwijzing van de examinatoren. De gedelegeerde van de opleiding wijst scriptiebegeleiders aan en ziet toe op de beoordeling. De studenten kunnen als scriptiebegeleider een docent kiezen van buiten het kernteam. Bij elke scriptie is er een tweede lezer uit de kerndocenten en wordt in geval van twijfel een derde lezer ingeschakeld. De examencommissie hanteert een beoordelingsformulier en een toelichting waarin criteria zijn gegeven voor de verschillende cijfers.

De studenten kunnen als scriptiebegeleider een docent kiezen van buiten het kernteam. De examencommissie stelt als eis aan deze docenten dat ze gepromoveerd zijn. Namens de examencommissie ziet de gedelegeerde van de opleiding toe op de begeleiding en de beoordeling van de scriptie. De commissie heeft vastgesteld dat de procedure voor het aanwijzen van examinatoren door de examencommissie nog niet voldoende is doordacht.

De commissie heeft in totaal vier recente afstudeerscripties bestudeerd, die zij allen van goede kwaliteit acht.

De opleiding heeft de in totaal 24 afgestudeerden van de afgelopen vijf jaar benaderd. Uit de resultaten daarvan is gebleken dat 10 van hen een promotieplaats hebben verworven

Pagina 6 van 9 (iets meer dan 40%). Daarnaast zijn 4 van de afgestudeerden nog bezig om een dergelijke positie te verwerven. De andere afgestudeerden zijn nu onder meer werkzaam als freelance redacteur of als leraar in het (hoger) onderwijs.

De commissie acht het toetsbeleid van de opleiding en de begeleiding en beoordeling van de afstudeerscriptie naar behoren. Wel vindt de commissie dat de examencommissie scherpere eisen zou moeten stellen aan de examinatoren en actiever op de kwaliteit van de scripties zou moeten toezien.

De commissie acht het niveau van de afstudeerscripties voldoende. Het aantal afgestudeerden die een promotieplaats heeft weten te krijgen, is naar het oordeel van de commissie bevredigend.

Samenvattend komt de commissie voor standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties tot het oordeel voldoende.

Advies

De commissie is op basis van het aanvraagdossier, de bestudeerde scripties, de antwoorden op de door haar gestelde vragen en de hoorzitting, positief over de aanvraag.

De beoogde eindkwalificaties (standaard 1) en de onderwijsleeromgeving (standaard 2) heeft de commissie als voldoende beoordeeld, evenals de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties (standaard 3).

Concluderend is de commissie van oordeel dat de opleiding wo-onderzoeksmaster Theologie & Religiewetenschappen (research) voldoet aan de door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie gestelde eisen aan onderzoeksmasters, zoals neergelegd in het 'Beoordelingskader onderzoeksmasters' van 22 november 2011.

De commissie kwalificeert de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van de commissie.

Pagina 7 van 9 **Besluit**

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam te Amsterdam in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 16 maart 2015 naar voren te brengen. Het college van bestuur heeft ingestemd met het voornemen tot besluit.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de wo-onderzoeksmaster Theologie & Religiewetenschappen (research) (120 EC; variant: voltijd; locatie: Amsterdam) van de Universiteit van Amsterdam te Amsterdam. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 april 2015 en is van kracht tot en met 29 april 2021.

Den Haag, 30 april 2015

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a vertical line and a horizontal line extending to the right.

Paul Zevenbergen
Bestuurder

Dr. A.H. Flierman
(voorzitter)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het KNAW-Commissie
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	V
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	V
Eindoordeel		V

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Het eindoordeel over de opleiding als geheel wordt op dezelfde schaal gegeven.

- Prof. dr. M.J.B. Stokhof (voorzitter), hoogleraar Taalfilosofie aan de Universiteit van Amsterdam;
- prof. dr. M.B.H. Everaert (vice-voorzitter), hoogleraar Taalwetenschap aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. I. Bertels, docent Architectuurgeschiedenis en Monumentenzorg aan de Vrije Universiteit Brussel;
- Prof. dr. J.W. Bertens (adviserend lid), hoogleraar Intellectuele en Literaire Geschiedenis van de Twintigste Eeuw aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. R.B. ter Haar Romeny (adviserend lid), hoogleraar Oude Geschiedenis van het Middellandse Zeegebied en het Midden Oosten aan de Vrije Universiteit Amsterdam;
- P. Sperber MSc (student-lid), promovendus Filosofie aan de Universiteit Utrecht;
- J.W. Hengstmengel MA, MSc (student-lid), PhD-student Wijsbegeerte aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Vanwege zijn betrokkenheid bij de UvA heeft commissievoorzitter Stokhof niet deelgenomen aan de behandeling van de aanvraag en is daarin vervangen door prof. Everaert. De commissieleden Bertens en Hengstmengel namen geen deel aan de hoorzitting maar waren wel betrokken bij de behandeling van de aanvraag en de totstandkoming van het advies.

Het panel werd ondersteund door drs. W.J.J.C. Vercouteren RC, secretaris (gecertificeerd).